

**jugoslovenskih
nacionalistov**

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

Leto V.

V Ljubljani, dne 10. maja 1936.

Štev. 14.

Vprašanje Podonavja

V naši neposredni sosesčini je zavladala po svetovni vojni nekaka kronična politična vročica, ki se pojavlja od časa do časa močnejše na površju. Ta bolezen je stalna in prijetna, pa se kakor malarija pojavi v jačji meri vedno tedaj, kadar dopotuje na Dunaj ali v Budimpešto kak pomembnejši politik iz Anglije, Francije ali Italije in začne razgovarjati z vladodržci, fevdalnimi magnati in grofi, kateri držijo, čeprav jih ni več kot pet do šeststo, celo Madžarsko parcelirano v svojih rokah. Oni vodijo politiko, zemljo so pa prepustili v upravljanje židovskim kapitalistom in predstavlja madžarski narod le trgovsko robo.

Čim se pojavi kak tujec, pojavijo se istočasno v celokupni madžarski javnosti kot ošpice na bolnem telesu kriki in kliči o sveti madžarski državi. To je pesem, ki jo pred vrati angleških lordov in politikov prepevajo madžarski politični muzikanti revizionizma, Betlen, Gembeš, Kania in drugi. To je ista pesem, ki jo oni prepevajo tudi po pariških salonih nekih vplivnih ženščin, ki se bavijo s političnimi posredovanji. Kakor knez Vindigrec ni zadel pri ponarejanju francoskih tisočakov, tako tudi madžarskih politikov ne obliha rdečica sramu pri ponarejanju zgodovine. Oni so dokazovali lordu Rotermiru in Musoliniju, da je treba čimprej raztrgati versajsko mirovno pogodbo ter napraviti drugo, v kateri bodo želje in zahteve madžarskih magnatov bolj vpoštevane. V zadnjem času se je pojavil v njihovi sredini tudi predsednik poljske vlade Koščalovski in takoj se je pojavila na političnem jedrnatem listu zahteva po reviziji mirovnih pogodb in celo vrsta drugih želja. Kajti Madžari ne poznajo meja v željah in zahtevah. Vse to se seveda takoj sporoči javnosti in takoj zavzame vsi zvonovi: »Revizija mirovnih pogodb je pred duri, vstaja sveta madžarska država, ki so nam jo po krivici vzeli.«

Za Gembeša in Kanio ter ostale madžarske fevdale — edine v Evropi — so brez vsakega pomena gospodarske in pridobitne nepravilnosti, ki davijo in stiskajo Madžarsko, ravno tako brezposelnost kmeta, agrarno vprašanje, podonavska gospodarska zveza — za nje je glavno, kako obnoviti staro madžarsko državo in posaditi krono sv. Stefana na glavo Otona Habsburškega. Gembeš in Kania prepirčujeta vsakega tujca, da ni nič lažjega in enostavnejšega, kakor obnoviti staro madžarsko državo: treba je priključiti današnji Madžarski samo Slovaško, Erdelj, Bukovino, Banat, Bačko, Srem, Slavonijo in Hrvaško — in stvar bo urejena!

»Ali v teh pokrajinah žive vendar v absolutni večini Slovaki, Hrvati, Srbi in Romuni!«

»To nas ne moti,« odgovarjajo apostoli revizionizma, »v najkrajšem času jih bomo spremenili v čistokrvne Madžare.«

S takimi mislimi so odpravili uglednega gosta iz Varšave, z istimi mislimi so pričakovali in sprejeli vplivnega državnika in politika gospoda Cemberlena, ki je prišel pred nekoliko dnevi po obisku Prage in Dunaja tudi v Budimpešto proučevati na lice mesta gospodarske podrobnosti, pridobitni in gotovo tudi politični položaj podonavskih dežel, ki igrajo v vprašanju miru in njegovega očitovanja dokaj važno vlogo.

Po nenadnem neuspehu udarcu, izvršenem s ponovnim militariziranjem nevtralne renske cone, je padel eden izmed stebrov, ki držijo mirovno zgradbo — zato smatrate dve veliki zapadni sili, Angleška in Francija, da je mir ogrožen bolj kot kdaj in da je treba za očitovanje tega miru za vsako ceno pridobiti tudi sodelovanje držav srednje Evrope, t. j. Podonavja, kamor spadajo poleg Avstrije in Madžarske tudi države, včlanjene v Mali antanti, in tudi države Balkana. Vse te države morejo biti važni činitelji in sodelavci. Ne smemo pozabiti, da je g. Osten Cemberlen že takrat, ko so se vodili prvi razgovori o miru, z Brianom in Stresemannom opozarjal na države srednjega Podonavja ter izražal prepričanje, da bi mogla pridobitna in gospodarska skupnost teh držav mnogo koristiti pri urejevanju ne le gospodarskih, temveč tudi političnih vprašanj v Evropi.

Mir je treba čuvati z združenimi silami. Sele sedaj, ko so se toliko let izogibale resnici, prihajajo velike zapadne sile do spoznanja, da je za ohranitev miru potrebno poleg velikih tudi sodelovanje malih sil. To prepričanje je tudi privedlo velikega pobornika miru Ostena Cemberlena v Prago, Dunaj in Budimpešto. Ta obisk ima gotovo važen političen pomen. Ta obisk pa tvori tudi jasek dokaz, da se večja zanimanje angleške politike za države srednjega Podonavja, da želi Anglija radi vzdrževanja miru okrepiti svoje dosedanje odnose z novimi zvezami, to zlasti danes, ko je Italija počela svoj politični vpliv nele v Avstriji in Madžarski, temveč tudi v Albaniji in na Sredozemskem morju.

Že dolgo straši ta beseda po zelenih livadah jugoslovenske demokracije, že dolgo jo uporabljajo viteški poborniki demokracije kot psovko proti vsem onim, ki se ne strinjajo s to jugoslovensko demokracijo ter izražajo toliko odkrito, kolikor je to danes sploh mogoče, svoj strah, da se ta naša demokracija ne kreta po pravih potih in ne vodi do pozitivnih uspehov.

Kdo je vse danes fašist v tem smislu! Ljudje, ki se niso nikdar vtikali v dnevno politiko in niso nikdar rinili v ospredje niti svojih misli, niti svojih oseb. Ljudje, ki so že pred izbruhom svetovne vojne stali na braniku jugoslovenske misli in poglagali s svojo krvjo in deli svojih teles one temelje, na katere je postavil 1. decembra 1918 ponosno stavbo naše svobodne, nacionalne države naš Veliki Kralj Osvoboditelj. Ljudje, ki so stali sicer od 1. decembra 1918 dalje ves čas ob strani, pa so si tu in tam drznili izraziti svoje utemeljene pomisleke proti delovanju in izživiljanju naše demokracije, zlasti pa onih, ki to demokracijo vodijo in predstavljajo. Vsi ti so fašisti, vsi ti so sovražniki demokracije in s tem tudi sovražniki naroda in države, vse te je treba napadati z vsemi silami združene demokracije in jih predstavljati narodu kot njegove največje škodljivce. Ni čuda, če smo pripravljeni pri uporabljanju te fašistične nomenklature tako daleč, da velja v gotovih predelih naše države kot fašist in s tem kot sovražnik naroda vsak, ki je 5. maja 1935 volil g. Jevtića, tudi državni uradnik, o katerem vsak ve, kako rad in svobodno je šel takrat na voliče!

Tudi mi, jugoslovenski nacionalisti, spadamo med tako zvane fašiste, tudi nas slikajo neukemu narodu kot sovražnike, ki strežejo po njegovih osnovnih svoboščinah in ga hočejo potem terorja preobraziti v maso brez volje in pravice. Da nas to ne razburja, temu nismo krivi mi, temu tudi ni kriv narod, temu so vzrok ljudje, ki nam očitajo fašizem samo zato, da bi skrili na ta način svoje lastne nagone, ki jih tako nespretno skrivajo s kričanjem o demokraciji, njeni ogroženosti in njenih sovražnikih.

Kaj je pogoj fašizma in njegov glavni zunanji znak? Princip absolutistične moči in popolne nezmožljivosti onega, ki vodi pokret in stremi kot duce ali firer, da se s svojim pokretom polasti celokupne zakonodajne in izvršilne, zlasti pa oborožene moči svoje države in da potem kot absolutističen predstavnik svojega naroda in izključen interpret in pobornik njegovih interesov vodi narod in državo brez vsake

Fašisti!

odgovornosti napram običajnim parlamentarnim institucijam. Ali najdemo kaj takega tudi pri nas, v Jugoslaviji?

Pri jugoslovenskih nacionalistih in pri onih organizacijah, v katerih so ti nacionalisti delovali in v katerih delujejo še danes, prav gotovo ne. Poglejmo dve glavni organizaciji, ki bi prišli v tem oziru v poštev, to sta Udruženje dobrovoljcev in Narodna Odrbana! Obe organizaciji združujeta v svojih vrstah večino onih, ki so v resnici trpeli in krvaveli za svobodo in uedinjenje Jugoslovenov, večino onih, ki imajo vsled tega prvenstveno moralno pravico povedati javno in odkrito svoje mišljenje o vsakokratnem položaju, še več, tudi zahtevati, da se izvrše gotove nujne potrebne remedure. Če in kadar so v teh dveh organizacijah združeni jugoslovenski borci povedali svoje mišljenje, so storili to na skrajno dostojen in obziren način brez vsakega izzivanja, zlasti pa brez vsake agresivnosti ali ambicioznosti za svoje lastne osebe in interese. In kadar so to storili, so povedali svoje mišljenje potom svojih res demokratično izvoljenih predstavnikov! Ali je tako tudi pri onih, ki nastopajo kot sovražniki takih fašistov, ker se baje bore za čisto demokracijo in njene svoboščine?

Centralno glasilo Narodne Odrbane v Beogradu je že v svoji številki od 10. novembra 1935 pod naslovom »Kje je resnica?«, ki je bil priobčen tudi v Pohodu, navedlo sledeče: »Glejmo eno izmed strank, ki tudi provaja to kampanjo, kako je postopala ona o priliki rojstnega dneva svojega voditelja? Ta stranka se noče več nazivati stranka, ona hoče biti narodni pokret, a ta narodni pokret mora imeti svojega voditelja, svojega firerja, v čegar rokah so vse niti pokreta, ki vedri in oblači in je prost vsake odgovornosti in vsakega nadzorstva. On je nepogrešljiv. Pa da se spomnimo tudi metod, ki so bile v tako obilni meri izvajane tekom tega leta. Po noči se je hodilo od hiše do hiše z geslom, ki vsebuje samo dve besedi. Moralno in materialno se je uničevalo ljudi, ki niso tako srečni, da bi bili somišljeniki in člani tega »protifašističnega« pokreta. Na deset-tisoče trt in sadnih dreves je bilo izruvanih in uničenih onim, ki nimajo smisla in volje služiti temu »ultrademokratskemu« pokretu.«

To je bilo javno iznešeno za eno izmed teh »ultrademokratskih in protifašističnih« strank. In sicer za ono, ki si lasti izključno pravico zastopanja človečanskih pravic in svoboščin in gre pod tem geslom v borbo za svobodo hrvatskega naroda. Ali pa ni-

mamo firerskega principa, čeprav ne tako ostro izraženega tudi pri drugih političnih strankah, od katerih stoje vse na okopih demokracije, da jo branijo proti fašizmu? Saj ima vendar vsaka teh strank svojerojene voditelje, na katere je neminovno navezana, imena, ki se pojavljajo vedno na čelu vsake liste, ki jo postavlja ta ali ona demokratična stranka? Ti firerji so neobhoden in neodstranljiv privesek političnih strank in firerji so oni, ki ustvarjajo vedno nove stranke, če jim postane prostor v eni izmed obstoječih strank pretesen in preskromen! In kdo postavlja programe? Da tega ne stori narod, tega pač ni treba pripovedovati. Firerji se vsedejo skupaj in zvrijo s pomočjo raznih vzorcev nov program, ki je seveda najboljši in za narod najbolj priporočljiv. Kakšni so ti firerji potem, kadar pridejo na vladno, o tem tudi ni treba govoriti!

Kje je torej fašizem? Pri fašistih ne, ker fašistov v Jugoslaviji ni in zlasti mi, jugoslovenski nacionalisti, nismo tako slepi in neumni, da bi hoteli presajati v našo jugoslovensko zemljo cvetko, ki bi morala takoj zveneti. Torej je pri onih, ki se bore za demokracijo, pa skrivajo svoje prave namene in svoje prave narave pod krinko borbe proti fašizmu. In še nekaj v zvezi z vprašanjem fašizma v Jugoslaviji! Eden izmed viteških pobornikov jugoslovenske demokracije, g. dr. Grol Milan, je govoril prošlo nedeljo pred svojimi somišljeniki in med drugim tudi izjavil: »Jugoslavija nima pogojev za nastanek in razvoj fašizma, razven če bomo te pogoje ustvarili mi (predstavnik demokracije) sami s svojimi pogreškami.« Lepe besede in skoraj točne, samo besedica »če« ne drži. Če bi se sploh dalo v Jugoslaviji ustvariti pogoje za nastanek in razvoj fašizma, potem bi bili ti pogoji že davno ustvarjeni, kajti nikdar in nikjer še niso poborniki demokracije napravili toliko pogrešk kot pri nas. In te pogreške niso bile morda malenkostne. Te pogreške so zadele življenjske interese našega naroda in naše države tako, da je res čudno, da se še ni pojavil organiziran ozioroma kot pravijo »fašističen« odpor proti vsem onim, ki so kot nosilci in poborniki demokracije skomprotirali do kosti to demokracijo ter napravili iz nje prosto demagogijo.

Ta naša izvajanja niso napisana za danes, ona veljajo tudi za včeraj in za jutri in bodo veljala vse dotlej, dokler bo demokracija in borba za demokracijo samo krinka, ki se jo lahko poljubno natakne, pa tudi sname.

I. C.

Državam Male antante so dobro znane ideje in predlogi za skupno gospodarsko izgraditev Zveze podonavskih držav. Stvar bi bila popolnoma v redu in na svojem mestu ter bi se moglo glede te koristne, morda celo rešilne zamisli mele govoriti, temveč tudi mnogo napraviti, ako bi avstrijski in madžarski državniki pri sestankih in razgovorih s tujimi državniki ne padali stalno v delirne nastope in iznašali — kot bi imeli vročico — stvari, ki sploh nimajo nobene zveze s to gospodarsko zvezo in jo naravnost onemogočujejo. To so znaki bolezni, na kateri bolujejo avstrijski, posebno pa madžarski politični veleposestniki. Kajti čim se je pojavil na Dunaju angleški državnik, že je bil pri njem habsburški agent dr. Vizner ter mu skušal dokazati, da je neobhodno potrebno obnoviti v Podonavju apostolsko katoliško državo in na cesarski prestol posaditi Otona Habsburškega, ker bo edino ta in taka katoliška država dovolj močno poročstvo za očitovanje miru. V tem slučaju tudi Nemčija ne bo niti mogla niti smela napasti Avstrije, ki bi morala samo po sebi umevno stati na čelu te katoliške zveze.

Ko se je isti državnik pojavil v Budimpešti, sta poskušala tudi Gembeš in Kania prepričati hladnega Angleža, da je treba predvsem izvesti revizijo mirovnih pogodb in obnoviti staro madžarsko državo, torej,

vrniti Madžarski nemadžarske pokrajine z narodi, ki so se spojili s svojimi matičinimi državami, sicer se bo — tako grozita Kania in Gembeš — Dunav razlil in preplaval vse — Nemci pa bodo potom Dunava podjarmili vse tja do Carigrada. In Madžarska niti ne zahteva vse zemlje do Bukarešte, Prage in Beograda — ona se zadovoljuje s tem, kar je imela pred vojno. Ko se zgodi to, bo vsa Pešta navdušeno klicala Cemberlenu urnebes »Eljen Cemberbačik!«

Dasi stari Sušnik in knez Starhemberg — nekronani cesar Avstrije — skočila nekoliko v lase, pa vendar dunajska javnost spuša pokajenje žabice in tolaži sicer dobrodušne, toda lačne Dunajčane s pozivi, da se naj pripravlja na skorajšnji sprejem bodočega cesarja. Madžarski listi pa zvone z vsemi zvonovi: da bo jutri, že pojutrišnjem, v najkrajšem času izveleca iz arhivov krona sv. Stefana in da je Madžarorsag le še vprašanje nekoliko tednov ali mesecev!

Brez dvoma bo veliki pobornik miru in prav tako veliki angleški državnik na svojem potovanju po podonavskih državah doživel mnogo zanimivega. Naletel bo na politike, ki gledajo z zamaglenimi očmi v svet in na državnikove s histeričnimi napadi, ki se ne pečajo s stvarnimi dejstvi, temveč s šimerami in fantastičnimi načrti. Predvsem pa bo naletel na silno različna mišljenja, ki otežujejo,

da ne rečemo, izključujejo izgraditev trpežne podlage za ustvaritev gospodarske zveze podonavskih držav.

Bolezen ni niti smrtna niti neozdravljiva. Ako ne bi dobivala injekcij iz inozemstva, bi takoj prenehala. Čim bi se dunajski deklaratorji apostolske monarhije osvobodili zablode, da Avstriji brez Habsburžanov ni obstanka, čim bi prišli Gembeš in Kania in fevdalni grofi, ki gnjavijo madžarski po miru hrepeneči narod, k zavesti in bi prenehali sanjati samo o Madžarorsagu, bi dobilo to težko vprašanje, ki je za drago ceno krvi ublažitvi gospodarske krize v Evropi, to je vprašanje gospodarske zveze Podonavja prav hitro stvarne temelje in bi ta zveza postala dejstvo.

Narodna Odrbana je prepričana, da bo veliki potnik, če obišče Beograd, prav lahko spoznal mišljenje, ki ni plod fantazije, temveč temelji na realnih potrebah onega jugoslovenskega naroda, ki je za drago ceno krvi plačal svojo svobodo in prišel do uedinjenja. Ta narod bo z obema rokama sprejel od svojih starih prijateljev in vojnih zaveznikov vsak predlog, ki bo stremel za očitovanjem miru v Evropi in očitvanjem popolne nedotakljivosti nacionalnih držav.

(Iz glavnega glasila »Narodne Odrbane« ob priliki potovanja g. Ostena Cemberlena v Podonavske države.)

Na razmišljanje

Italijanske čete so vkorakale v Adis Abebo. Suho dejstvo, toda zelo poučno tudi za nas Jugoslovence! Italijanski narod, po svoji naravi miroljubni, bolj umetnik kot vojak, živahnega temperamenta, do neke meje upornik, toda brez mnogo smisla za disciplino, italijanski narod, čegar južna plemena so bila poznana po svoji nenaklonjenosti napram čistoči in delu — *dolce far niente* —, ta italijanski narod je postal po samo trinajst letih Mussolinijevega režima marljiv, discipliniran, čist in ... vojak! Italija, ki nima surovin in je prevzela od prejšnjih režimov derutne finance in stala še pod pritiskom sankcij, je kljub temu mogla voditi uspešno vojno daleč od svojih meja, poleg tega voditi politiko Avstrije in Madžarske, podrediti sebi v finančnem, gospodarskem, političnem in stratežnem oziru Albanijo, pa je poleg vsega tega mogla nuditi svojemu narodu boljše gospodarske razmere kot jih imajo narodi v državah z naravnim bogastvom, ki ne vodijo vojne, marveč uporabljajo sankcije proti Italiji.

Kako se je moglo zgoditi to čudo? Samo s pomočjo reda in dela, ki ga je vpeljal vodja italijanskega naroda. Da pa je smisel za red in delo mogel uvesti, je začel v svojem narodu razvijati in je tudi do parokizma razvijal nacionalizem in patriotizem.

Razpršil je vse poklicne politike, ki so zastrupljali narod s svojim partizanstvom, dal je smrtni udarec lažnivi parlamentarni demokraciji, uklonil in uničil je vse korupcije in trote ter vzel za svoje sotrudnike navdušene nacionalne idealiste. Potem pa je postavil in proglasil ideal: Velicina in slava Italije, naslednice svetovnega rimskega imperija. Ta ideal so sprejeli z navdušenjem vsi Italijani brez razlike na svoje plemensko pripadnost in zgodovinsko individualiteto in šele s tem je bilo stvorjeno duhovno edinstvo vseh Italijanov.

Vse to se je zgodilo tekom 13 let. Sedaj se pa vprašamo, kakšno je stanje pri nas sedaj 17 let po izvršenem uedinjenju? Tako, kakršno je bilo pred 17 leti! Plemenska in verska razcepljenost, žalostne gospodarske razmere, partijske borbe, korupcijske afeze, brezdušno dirkanje poklicnih politikov za oblastjo in bogastvom, vedno globlje propadanje kmetov in obrtnikov, pojemanje prosvetljenosti vsaj pa ne njeno dviganje, z eno besedo: materialna in — kar je še slabše — moralna beda. A naši intelektualci, ki se čutijo poklicane in izključno upravičene za vodstvo politike, »se sporazumevajo« in rešujejo »vprašanja«, ki so jih stvorili sami, se vrte stalno v krogu in se ne morejo odstraniti iz tega začaranega kroga. Glavno jim je reševanje »državljanske svobode« in »demokracije«. In tako vegetiramo brez ideala, brez načrta. Vsled tega ni čudno, če išče in najde naša mladina, prepuščena sama sebi ali celo izrabljena od egoističnih politikov, svoje ideale v pokretnih in naukih, ki so škodljivi za interese naše države.

Kdo more prerokati zgodovinsko prošlost pokrajini, ki tvori današnjo Italijo, kdo ne

pozna kneževine Toskana s slavno družino Medici, Milana in družine Sforza, Rima in njegovih Colonnov in Orsinijev, kraljevin Neapelj, Sicilije ter Piemonta, ki je dal novi Italiji dinastijo, bogate republike Genua in Venecije, kojih brodovja so križarila pod ponosnimi zastavama rdečega križa na belem polju in leva Sv. Marka po vseh svetovnih morjih? Pa je šla vendar vsa ta zgodovina v arhive in muzeje. Zelena-bela-rdeča zastava s savojским križem je postala edini simbol uedinjene Italije, pod njo Italijani žive, delajo in umirajo na bojnih poljanah.

A pri nas? Ponovno se vlačijo na dan plemenske zastave, še več, zaničuje se zastava Kraljevine Jugoslavije, padajo vzkliki proti državi in Kralju, vzkliki pa se izdajicam in morilcem. V gotovih krajih je danes življenjsko nevarno nazivati se Jugoslovenci.

One temne sile v inozemstvu in njihovi agenti in podporniki v naši zemlji, ki so ubili Velikega Kralja, ker je bil na potu njihovim peklenskim načrtom, se sedaj pripravljajo, da požanejo sadove svojega zločina.

Italija, čeprav najmanjša med veselimi, se more danes protiviti Britanskemu imperiju in Društvu narodov. A mi? Mi smo zavisti in milosti drugih, ki nas ščitijo samo toliko, kolikor smo napram njim ubogljivi kot nedoletna deca.

Ko je pred pomirjenjem Kvirinala z Vatikanom zahteval poslednji izključno pravico cerkve glede vzgajanja mladine, mu je Mussolini z vso odločnostjo odgovoril: »Mladina pripada samo državi in nikomur drugemu.« Vatikan se je priklonil. Kako pa je pri nas? Vatikanski eksponenti pozivajo iz prižnice in potom poslanic stariše, naj zaupajo svoje otroke samo katoliškim učiteljem in dokazujejo, da država nima pravice na vzgajanje mladine.

V Italiji so tudi duhovniki fašisti, episkopat in ves kler podpirata s svojim močnim uplivom fašizem pri njegovih naporih, da doseže veličino in slavo uedinjenjene Italije. In pri nas?

Tako bi mogli v nedoglenost nanizati nebroj primerov, žal vedno v našo škodo.

Vzeli smo za primer Italijo, ker je tu uspeh najvidnejši, lahko bi pa vzeli za primer tudi Nemčijo in Turško. Iz tega sledi, da se dajo na različne načine doseči uspehi reda in dela, seveda z vpoštevanjem lastnosti dotičnega naroda, gospodarske strukture dotične zemlje in nevarnosti, ki ji prete s strani sosedov.

Ali Jugoslovenci, kojih predniki so mogli ustvariti Dušanovo carstvo, ki so bili sposobni, da so po 500 letih suženjstva s svojimi lastnimi silami dosegli svojo svobodo, zrušili dva velika imperija in uedinili vse ostale dele svojega naroda, kojih zemlja je bogata in ima vse pogoje za zdrav in močan razvoj, ali ti in taki Jugoslovenci niso sposobni za dela, ki so jih mogli izvršiti drugi narodi pod neugodnejšimi pogoji!

Iz tednika Narodna Odbrana, glavnega glasila NO.

triarji, sami stari, v borbah ojekleneli vojak. Ti se niso vmešali v bitko, dokler ni prišla vrsta na nje. To pa se je zgodilo šele potem, ko je sovražnik pretolkel zid prvih treh vrst in je bilo treba poslati v borbo triarije kot zadnjo rezervo. Če je odpovedala tudi ta, potem je bila bitka za Rimljane zgubljena. Dočim so vojak prvih treh vrst lahko bežali, je bil beg za triarije nemogoč. Njih vojaška slava, njih osebna čast nista dopuščali nobene umika, za nje sta veljali le dve besedi: zmaga ali smrt. Če niso mogli poraziti sovražnika, potem so popadali drug za drugim ter še s svojo smrtjo zapečatili udanost veličini onega rimskega imperija, ki so ga ustvarili predvsem oni in je slonel predvsem na njihovih krepkih, bojov in ran vstajnih telesih.

Zgodovina se ponavlja in nam kaže ta sistem razvrstitve rimskih legij vedno v novih oblikah. Vedno se tudi vrača sistem triarijev, to je mož, ki stoji kot železna rezerva v ozadju in posežejo v borbo takrat, ko gre za biti ali ne biti, takrat, ko gre za častno zmago ali sramoten poraz in je treba ali doseči prvo s tem, da se požene v beg nasprotnika ali pa preprečiti drugo s tem, da se obleži mrtvih na bojišču.

Jugoslovenska zgodovina ima dovolj primerov triarijev, ki so padali na bojiščih za krst častni in slobodu zlatnu ter ustvarjali s svojo krvjo in svojimi kostmi kot neznani junaki temelje oni svobodi, ki nam je zaslujala 1. decembra 1918 in bi naj značila izpolnitev vseh naših sanj, zlasti pa vseh sanj in ciljev, za katere so trpeli in umirali ti naši, jugoslovenski triariji. Po doseženi zmagi so se umaknili mirno v svoje domove, prepričani, da so izvršili svojo dolžnost in da se lahko posvete tiemu počitku v svojih bednih domovih. Vse sadove svojih muk in ran so prepuščili drugim, ker so bili prepričani, da bodo ti drugi znali ceniti veličino žrtve, iz katerih je vzklila njihova svoboda in da bodo znali vsled tega tudi upravljati iz tolike krvi vzniklo nacionalno državo.

Prevarili so se v svojih nadah in danes čutijo, da prihaja vrsta zopet na nje. Razbite so prve tri vrste onih legij, ki so nastopale kot jugoslovenske in bi morale same brez pomoči jugoslovenskih triarijev odbiti vsak zunanji napad. S kolikim elanom in s koliko gostobesednostjo so se postavljale te tri vrste proti sovražniku, ki ga pa ni bilo. Stale so in čakale, te tri vrste, ker ni bilo napada od zunaj in niso imele prilike, da bi se borile proti zunanjim sovražnikom, so se začele bo-

riti med seboj. Iz vseh teh treh vrst s prvaki (principes) vred je nastala nerazrešljiva gmeta, iz katere se čuje neprestano kričanje in psovanje, v kateri bijejo drug po drugem, katere se je tako zagrizla sama v sebe, da sploh ni več sposobna gledati v smer, od katere lahko nastopi vsak trenutek opasen sovražnik. In zakaj se prepirajo? Samo zato, da ugotove, kdo je boljši vojak, kdo je bolj udan narodu in državi in kdo je bolj sposoben voditi narod in državo ter ga predstavljati — vse to seveda samo v miru, ko ni zunanjega sovražnika, s katerim bi bilo treba obračunavati! Kakor pa so besne te vrste druga na drugo, tako so si edine vsaj v enem. Vse tri gledajo sovražno na preskušene triarije, ki jim kljuje: Prenehajte vendar enkrat in obrnite svoje poglede tja v ono smer, od koder prihaja naš skupni sovražnik!

Triariji jugoslovenske misli preživljajo danes svoje najtežje čase in težko jim je stati ob strani ter mirno gledati na vse to prerivanje in psovanje, ki se vrši okoli njih in je v največji meri celo naperjeno proti njim. Čeprav pa jim je to težko, se kot preskušeni borci zavedajo, da morajo ostati strnjeni, ker bodo mogli le v strnjenih vrstah tvoriti tudi v bodoče oni neprodorni zid, pred katerim bodo zastali vsi napadi notranjih in zunanjih sovražnikov, ob katerem si bodo razbijali svoje glave vsi ti sovražniki tako dolgo, da si jih bodo ali razbili ali pa spamečovali. Vsako cepljenje vrst jugoslovenskih triarijev bi ne pomenilo samo pogina njih samih, marveč tudi pogin ideje, za katero so se vse svoje življenje borili, za katero so prenesli toliko naporov in žrtve in za katero se bodo borili do zadnjega svojega diha. Ni vidna ta falanga triarijev, pa vendar sega od Triglava do Djevdjelije in gre tudi preko sosednje Hrvaške, preko katere veže slovenske in srbske Jugoslovence v integralno jugoslovensko fronto, ki je tu in bo ostala, dokler ne pade zadnji njen člen. Ta fronta se ne bo dala pod nobenim pogojem razbiti na posamezne dele, kajti vsak delček te fronte se zaveda, da je ločen od celote zapisan pogin. Zato kujte po njej, čim bolj boste kovali, tem jlačja bo in tem preje se bo naveličala stati ob strani in trpeti brez reakcije vse to, kar se dogaja okoli nje.

Skrb Bafe za naš narod

(Bafa je v naših listih objavil članek »Kdo je prijatelj in kdo je neprijatelj gospodarsko slabih«. Na ta članek je objavilo Predsedništvo Središnjega odbora Narodne Odbrane v »Politiki« od 8. maja t. l. sledeč odgovor.)

»Priznati moramo, da je napravil Bafa na nas velik vtis s svojo sentimentalnostjo in skrbjo za »gospodarsko slabše mase« našega naroda. Četudi ne bi celotnega popravka prevedel duh gule zofistike, bi morali dvomiti o iskrenosti Bafinega popravka in njegovih »poučnih« ekskurzij na polje narodnega gospodarstva. Da se vidi, s koliko neiskrene občutljivosti in skrbljivosti za naš narod operira Bafa, zadošča, če citiramo samo sledeči stavek iz njegovega popravka: »Široke kmečke mase so vsled svojega nizkega življenjskega standarda gospodarsko šibkejši element. Te mase ne morejo s svojimi malimi dohodki plačevati dragih izdelkov mojstrov, kljub svoji oslabilni kupni

moči pa vendarle zaslužijo, da hodijo obute. Če pa imajo pravico na obutev, potem bi bilo greh, da bi se jim ne dovolilo nabavljati obutev tam, kjer jim je to mogoče z ozirom na njihov žep. To tem bolj, ker so naši kmetje ravno tako dober in konstruktiven element kot naši obrtniki.«

Torej, Bafa ne ostaja več pri »gospodarsko šibkejši« masi naših mestnih konsumentov, marveč začena prav resno voditi računa o širokih kmečkih masah, kar so tudi one »gospodarsko slabši element«. Bafa nam daje lekcijo, da zaslužijo tudi kmetje, da hodijo obuti, »če imajo sploh pravico na obutev.« To ni več samo obramba interesov tujega, v naši zemlji naloženega kapitala, to je že direktno umešavanje v naše notranje razmere in drzno žaljenje ponosa našega naroda. Kdo in kdaj je trdil, da naši kmetje ne zaslužijo, da bi hodili obuti in kdo jim ošparava sedaj to pravico? In kam meri izražena misel, da so »naši kmetje ravno tako

Res ad triarios rediit!

Slavne rimske legije, ki so zavojevale skoraj ves takratni znani svet, so imele svojo predpisano, na podlagi težkih in krvavih izkušenj uvedeno sestavo. Čim se je legija formirala za boj, so stopili pred njo lahko oboroženi lokostrelci in pračarji ter otvorili borbo s sovražnikom. Ko je ta pritisnil, se je ta

prva vrsta umaknila na krila legije in prepuščala početek resne borbe drugi vrsti, tako zvanim sulicarjem. Za njimi so prišli na vrsto »principes«, torej nekaki prvaki, ki so bili v težkih oklepih in so jih tvorili starejši, preskušeni in telesno jaki borci. Za njimi pa so stali v četrti in poslednji vrsti tako zvani

Oborožitev nemške armade

Pešadija.

Vsemu svetu je znano, da tvori danes nemški narod močno vojaško organizirano celoto, ki obstoji iz državnega Reichswehra in iz napol vojaških narodnih formacij. Vse to tvori močno pešadijo, ki lahko izvrstno služi interesom nemškega naroda. Zato o pešadiji sami ne bomo obširneje razpravljali, ampak se bomo bolj pomudili pri ostalih oddelkih sodobne nemške armade.

Artilerija.

Ni potrebno, da bi hvalili nemške artilerijske strokovnjake, ki so v svetovni vojni porušili vse teorije. Top n. pr., ki je iz razdalje 120 km bombardiral Pariz, je streljal pod kotom 30 stopinj, dočim so preje trdili, da strelja top najdalje pod kotom 45 stopinj. Nemcem se je posrečilo, da so ta top obenem z municijo skrili pred kontrolno komisijo. Sedaj ima Nemčija nov top, ki, postavljen v bližino belgijske meje, lahko bruha poguben ogenj na vsa bližnja belgijska mesta, celo na Bruxelles.

Nemški brzostrelni top (30 strelcev na minuto), ki je tvoril osnovo poljske artilerije, je streljal 1. 1914. na razdaljo približno 5 kilometrov in pol. Kaliber topa je bil 77 milimetrov. Novi nemški top na 77 milimetrov kalibra meče granate na razdaljo preko 14 kilometrov. Ta razdalja je večja kakor pri običajnih težkih poljskih topovih (105 in 155 milimetrov), ki nosijo na 12 tisoč metrov. Ti topovi bi ne mogli biti kos nemški poljski artileriji, ampak bi bili izpostavljeni njenemu ognju.

Novi nemški top kalibra 100 milimetrov, model K-17P-04—N bruha granate na preko 17 kilometrov in pol, a njegovo težo so zmanjšali na 3500 kilogramov. Za tako daljavo se je dosedaj običajno rabilo topove kalibra 120 milimetrov, ki so težki 6000 kilogramov, ali pa kalibra 155 milimetrov, ki so težki 9000 kilogramov in ki nosijo krogle na razdaljo okoli 16 kilometrov. Zaradi hitrejšega premikanja je Nemčija v velikem številu uvedla tako zvane Selbstfahrlafette, ki omogočajo prevoz topov s hitrostjo 35 do 40 kilometrov na uro.

Nemčija hoče z novimi topovi dvigniti svojo artilerijo na predvojno stanje. Leta 1914. je nemška vojska poslala v boj sledeče artilerijske moči: 220 artilerijskih polkov s šestimi baterijami topov kalibra 77 milimetrov, 36 baterij topov kalibra 100 milimetrov, 12 baterij topov kalibra 130 milimetrov, 120 baterij težkih topov kalibra 150 milimetrov, 60 baterij težkih topov kalibra 210 milimetrov, 5 baterij težkih topov 305 milimetrov in 2 bateriji s kalibrom 420 milimetrov. Obnova te artilerije Nemčiji ne bo težka že zaradi tega, ker Nemčija ni predala kontrolnim komisijam vsega tistega, kar bi morala izročiti po mirovnih pogodbah. Nemčija je imela 1. 1917. do 1918. tako artilerijsko industrijo, da je v enem letu izdelala 16 tisoč različnih topov, 30 tisoč metalcev min in 125 milijonov artilerijske municije.

Motorizacija.

Nemce so presenetili v vojni tanki. Zdaj tega ne bo več. Nemčija danes nima samo najmoderneje oboroženih tankov, ampak ima tudi posebne šole, v katerih se izobražujejo strokovnjaki za borbo s tanki. Nemški tanki so silno gibljivi (80 kilometrov na uro), majhni in zaradi tega težko dosegljivi. Imajo avtomatsko orožje malega in velikega kalibra in so v stanju, da uničijo vsako sovražno peša-

dijo. Po teoriji, ki jo razlagajo v vojaških šolah, bo, ob priliki napada s pomočjo tankov, fronta tankov, razdeljena v razdalji po 10 metrov na en kilometer do prve sovražne bojne črte, prešla to razdaljo v eni minuti in sovražnika tako rekoč zasula s ognjem iz mitraljez in brzostrelnih topov.

Zelo dobro je organizirana tudi obramba pred sovražnimi tanki. Vsak pešadijski polk ima brzostrelne topove kalibra 20 milimetrov, razven tega pa še 6 težkih topov in 3 avtomatske topove kalibra 37 milimetrov. Vsak pešadijski bataljon ima poleg tega še 10 brzostrelnih topov kalibra 20 milimetrov.

Če govorimo o motorizaciji nemške armade, ne moremo pozabiti tudi na to, da se vedno bolj uveljavljajo motocikli. Nemška armada ima okrog en milijon motociklov. To je v bistvu motorizirana konjenica, ki bo, dobro organizirana, v slučaju mobilizacije takoj na mestu. Z gotovostjo lahko pogumno zatrdimo, da nemška vojska v nekaj urah lahko prekoraci vso Belgijo, kar je od Eupena do Ostende kakih 250 kilometrov.

Letalstvo.

Ze več let gradijo Nemei trgovska in športna letala, ki se jih lahko v nekaj trenutkih preuredi v bojna letala. Na ta način postaja nemško letalstvo eno izmed najmočnejših vojaških letalstev na svetu. Motorji sami se neprestano izpopolnjujejo. Tako je Dornier pred kratkim zgradil bombno letalo z dvema motorjema, ki lahko nosita 3500 kilogramov bomb s hitrostjo 260 kilometrov na uro in akcijskim radijem 1200 kilometrov. Razen drugih sta omembe vredna še Heinkelovo bombno letalo z dvema motorjema, ki lahko nosita 2400 kilogramov bomb s hitrostjo 408 kilometrov na uro, in Junkersovo bombno letalo, prav tako z dvema motorjema in s hitrostjo 307 kilometrov na uro.

Zelo se vporabljajo Diesslovi motorji, ki

omogočajo Nemčiji, da se brani pred tujim petrolejem. Letala so zelo dobro oborožena in imajo do viška dovršene mitraljeze tipa Medsen. Velepomembna iznajdba je tudi avtomatično opravljanje letala. Poseben aparat avtomatično vodi letalo in sam uravnava letalo na pravo linijo. Pilot točno ve, kje se njegov avijon nahaja, in tako lahko iz zraka bombardira velika mesta, ne da bi se bilo letalu treba spuščati nižje ali pokazati se. V Berlinu delajo tudi poskuse s posebnimi motorji, ki omogočajo, da letajo letala lahko skoraj popolnoma neslišno. Generalni štab ima v programu izvedbo borbenih edinic s skupno 10 tisoč bojnimi letali. Te skupine bi bile organizirane nekoliko takole: vedno bi bili skupaj dve letali, od teh eno bombno s 500 kilogrami bomb, akcijskim radijem 1000 kilometrov in hitrostjo 400 kilometrov na uro; posadko bi tvorila dva pilota; letalo bi imelo top kalibra 20 milimetrov in mitraljez, drugo letalo pa bi bilo namenjeno za borbo, z večjo hitrostjo, tremi topovi kalibra 20 milimetrov in šestimi mitraljezi ter s posadko štirih mož. Naloga takega letala naj bi bila, braniti bombno letalo pred napadi sovražnih avijonov.

Protiletalska obramba.

Nemška armada ima razen brzostrelnih protiletalskih topov kalibra 20 milimetrov tudi silno precizne topove kalibra 80, 105, 120 in 150 milimetrov, ki nosijo navpično do 15 kilometrov visoko. Ti topovi streljajo tako visoko, da se z njimi lahko cilja tudi na avijone, ki so v največjih višinah. Točnost izstrelkov je velikanska.

Protiletalska obramba je silno izpopolnjena z dvema senzacionalnima iznajdbama, ki omogočata avtomatično namerjenje protiletalskega topa in avtomatično temperiranje izstrelkov. Topovi lahko izstrelijo nad 30 krogel v minuti. Sklepajo, da tak top lahko zruši vsako letalo že po petih ali šestih strelkih.

R. B.

dober in konstruktiven element kot naši obrtniki?

Predvsem moramo izjaviti in to naj čujejo ne samo Bafa, marveč tudi vsi njegovi javni in tajni sodelavci, da se dobro zavedamo, zakaj je prišel v to našo obljubljeni zemljo. Vemo točno, da mu ni za dobrobit niti gospodarsko močnejših niti gospodarsko slabših v našem narodu, marveč samo za profit. Če je bilo Bafi ležeče na tem, da obuje bose, potem se mu nudi široko polje v Abesiniji. Zakaj ni odšel tja? Eno je, kar mora vedeti Bafa, če noče žaliti občutljivosti in ponosa našega naroda, in sicer to, da naš narod ni postal bos in oguljen, dokler se niso začeli brigati za njegovo obutev in obleko razni Bafe in Tivarji. Naj se še toliko trudi, da se predstavlja kot »naš«, to se mu ne bo nikdar posrečilo. Naj še toliko podčrtava »naš narod«, mi bomo vedno vedeli, da on ne misli na ta naš narod, marveč na onega, čegar kapital je plasiran pri nas in za čigar interese on dela in govori.

Mi nismo trdili, da je tovarniški sistem proizvodnje škodljiv in sovražnik naroda, kot nam to impunita Bafa. Zavedamo se, da živimo v dobi tehnike in da bi bila vsaka borba proti njej običajna donkihoterija. Pa se tudi zavedamo, da je mnogo učenih izumov in tehničnih iznajdb, ki se zlorabljajo od gofovih ljudi, med katere spada tudi Bafa. Radi tega ne moremo biti brezbržni napram pojavom, ki s svojimi posledicami gospodarsko izčrpavajo delavne mase našega naroda in jih tirajo v proletarijat. Tu sploh ne more biti govora o nekem dviganju življenjskega standarda. Naš kmet je bil mnogo zadovoljnejši v priprostitih opankih, ki so bile delo njegovih rok, kot je sedaj v gumijastih čevljih,

ki bodo napravili iz njega ne samo telesnega pohabljenca, marveč tudi nezadovoljnega državljan. Poleg tega pripuste opanke niso ovirale našega kmeta, da je odigral v borbi za osvoboditev podjarmljenih narodov v bivši Avstro-Ogrski glavno vlogo, čeprav je bila vojska te monarhije oskrbljena s prvovrstno tovarniško obutvijo.

Sklicevanje Bafe na primere Amerike, Angleške, Nemčije in drugih držav, v katerih obstoje veliki tovarniški sistemi, ne drži, ker so te države tipično industrijske, do čim je naša čisto agrarna.

Upamo, da bo razumel Bafa, od kod naš strah in naša skrb za bodočnost te zemlje, to tempelj, ker priznava tudi sam: da je prav malo podjetij v naši državi, ki bi se mogla pohvaliti s svojo socialnostjo. Mi pa dodajamo: tudi s svojo nacionalnostjo! Naposled moramo prav krepko podčrtati še okolnost, da so se mogli samo v naši pretirano tolerantni sredini tuji spozabiti tako daleč, da branijo naš narod pred nami samimi.

IZJAVA.

V »Pohodu« od 10. februarja 1936 je bil objavljen na drugi strani članek pod naslovom »Zakaj Jugoslavija še dolgo ne bo imela moderne urejene radiofonske službe?« Kot pisec tega članka izjavljam, da nisem imel namena očitati s svojimi izjavami Prosvetni zvezi kot svoječasni zakupnici radijske oddajne postaje v Ljubljani nobene nekorrektnosti pri upravi te postaje. Razumljivo je tudi, da nisem hotel trditi, da bi se bil kdorkoli pri postaji okoristil osebno. To izjavo podajam povsem lojalno in prostovoljno.

Kuret Emil.

Po naši zemlji

KOČEVSKI KROŠNJARJI

— Povsod se jih najde, ko hodijo iz lokala v lokal ter ponujajo gostom vrečice s številkami, da bi poskusili srečo. Kočevski krošnjar je postal tako že nekaj sestavni del naših gostiln in kavnar, večino izmed njih preživlja njihov posel prav dostojno. Problem krošnjarstva je pa dobil širši, res nacionalni pomen s trenutkom, ko je začelo zahajati vsako jesen po par sto Kočevarjev — jugoslovenskih državljanov — v Hitlerjevo Nemčijo. Ni slabo, če se ti krošnjarji vračajo spomladi in ima vsak od njih v svojem žepu po več deset-tisoč dinarjev. To je denar, ki pride k nam in ostane v naši državi. Vprašanje je le, če je ta denar primeren nadomestek za škodo, ki jo utrpí naša država in ki jo utrpimo prav posebnostjo in Slovenci v nacionalnem oziru. In s tega stališča je treba gledati na to vprašanje v prvi vrsti.

Hitlerjevski pokret je zajel vso mlado generacijo naših kočevskih Nemcev, ki je fascinirana od Hitlerja in gleda v njem ono osebo, ki predstavlja ne samo Rajh in rajhovske Nemce, marveč vse širom sveta raztresene nemške drobce, zlasti tudi kočevske Nemce. Tretji Rajh kaže ogromno zanimanje za Nemce izven svojih meja. Ni čudno, če prihaja že skozi več let vsako poletje vedno več nemških študentov na počitnice med naše kočevske Nemce. Ti študentje so vzpostavili ono živo vez, ki obstoja danes med Rajhom in našimi kočevskimi Nemci, zasluga teh študentov je tudi ona gostoljubnost, ki jo izkazuje Rajh kočevskim krošnjarjem. Ti krošnjarji uživajo po prihodu v Nemčijo zaščito kljukastega križa in vodilnih funkcionarjev narodno-socialistične organizacije, stoje pa tudi pod njihovim nadzorstvom. Ko pridejo v Nemčijo, gredo skozi poseben tečaj, predno se vrnejo, morajo ponovno v tak tečaj. V teh tečajih predavajo razumljivo sami zavedni in ponosni Hitlerjevci, ki bude v naših kočevskih Nemcih zavest in ponos danes tako silno ekspanzivnega nemštva. V njih se vceplja nem-

skim kočevskim krošnjarjem ljubezen do nemštva, v njih se jim dopoveduje važnost misije, ki jo imajo kot predstavniki v inozemstvu živečega nemškega drobca, v njih se jim propoveduje kot glavna naloga dolžnost, da ohranijo svojo zemljo in da širijo nemško posest z nakupovanjem slovenske zemlje zlasti v smeri proti jugu, to je proti naši Adriji. In tako ni čudno, če se vračajo naši državljani iz Rajha kot agilni in postritvalni propovedniki vsenemške misli in one pretirane nemške samozvesti, ki vidi v vseh drugih narodih nekaj manj vrednega, kar nemštvo ne sega niti do kolen. Če se potem ti kočevski Nemci pozdravljajo med seboj s »Hajl Hitler« in če kažejo drevesa v kočevskem otoku toliko zarezanih kljukastih križev, ni to nobena otročarija več, marveč je to prav resen pojav, s katerim moramo računati vsaj mi, jugoslovenski nacionalisti, če že ne računajo z njim oni, ki bi bili v to prvenstveno pozvani.

Prepričani smo, da ni na svetu niti ene države, v kateri bi se narodnim manjšinam, zlasti pa nemški, godilo tako dobro, kot pri nas. Pa tudi ni na svetu nobene države, ki bi dovoljevala kakšni narodni manjšini tako za držanje in tako postopanje, kot si ga pred očmi celokupne javnosti in vseh naših oblasti dovoljujejo naši kočevski Nemci. Ker smo nacionalisti, priznamo tudi drugim, da smejo ljubiti svoj materni jezik in se javno priznavati kot pripadniki katerekoli druge narodnosti. Toda kot jugoslovenski nacionalisti stojimo na stališču, da je prvo naša nacionalna država in da se mora tej državi in njenim državnim in nacionalnim interesom podrediti prav vse. Naj se godi manjšinam pri nas dobro, toda le dotlej, dokler se ponajša te manjšine lojalno napram naši državi. Te lojalnosti pa pri kočevskih Nemcih, oz. vsaj veliki večini izmed njih ne najdemo več. Po krivdi raznih dnevno-političnih faktorjev so postali prepotentni in smatrajo, da žive lahko kot neka država v državi. Temu mora biti konec, vsled tega pa je treba enkrat za vselej preprečiti nadaljevanje dosedanje prakse.

Ž. V. B.

Stari in mladi

Pred kratkim je neki naš dnevnik razpisal med starejšo generacijo anketo o mnogih pojavih današnjega življenja z željo, vsaj tako se zdi, da se z živo besedo in nazorno zgodovino potegne paralela med dvema življenjskima perijodama, t. j. med predvojno in povojno. Gotovo je ta anketa zelo zanimiva in v njej tudi poučna. Če so vsi starejši ljudje čestokrat prežeti enakih misli o današnjem življenju, se za mlade ne bi moglo kaj takega reči. Psihologija mladih in starih je popolnoma različna. Vendar imajo stari skoraj isto-vestno mentaliteto. S svojo življenjsko aktivnostjo pripadajo posebnosti, minuli dobi, ki pričarana v stare dni izgleda lepa in zaželena, ker je pozitivna. Živeč tako v spominih, le redkokdaj od teh starejših ljudi ne bo zadržal, da je za časa njegove mladosti življenje bilo videti mnogo lepše. Popolnoma točno je, da se dve zgodovinski dobi bistveno razlikujeta. Neizogibnost evolucije in življenjske dinamike sta od nekdanj isti, namreč, vse je v gibanju, v stalnem izmenjavanju. Zato se nikoli ne more zgoditi, da bi dve časovni razdobji mogli istovetiti. Toda predvojna in povojna doba se razlikujeta v vsem, tvorita dva posebna svetova in njuna različnost ne predstavlja samo zgodovinske nujnosti, ki smo jo zgoraj omenili. Povojno življenje je prineslo velike izpremembe, ki so vsekakor zelo karakteristične in usodne.

Silno vabljivo je, slišati mišljenje o da-

Za to poletje pričakujejo kočevski Nemci zelo veliko število rajhovskih študentov ter jim že pripravljajo stanovanja po posameznih vaseh. Pri tem sodelujejo s skrajno agilnostjo nekateri nemški duhovniki, šolski upravitelji in učitelji, razumljivo pa tudi nemška inteligenca iz Kočevja samega. Vsi ti študentje bodo preplavili našo kočevsko zemljo ter bodo nastopali tekom poletja ne samo med pristnimi kočevskimi Nemci, marveč tudi med našim življem kot predstavniki vsemogočnega tretjega Rajha, ki gleda na nas in na našo državo le z visokega piedestala gospodarsko, kulturno in rasno visoko nadrejenega naroda. In ti študentje bodo tudi letos imeli stalne sestanke z našimi državljani, jim bodo tudi letos predavali o nadrejenosti nemške rase, ki je določena, da zavladava nad vso Evropo. Lahko si predstavljamo težke občutke zavednih Slovencev, ki vse to čujejo, pa vidijo, da ni nikogar, ki bi vzel v zaščito našo državo in našo nacionalno misel.

Poleg tega je treba opozoriti že sedaj na bodočo jesen, ko bodo zopet izbirali kočevski Hitlerjevci krošnjarje za Nemčijo. Lani se je pojavila ideja, da bi bilo dobro poslati poleg nemških tudi par slovenskih Kočevarjev krošnjarit v Nemčijo. Zakaj? Baje radi kontrole! Kakšna naj bo kontrola, ki jo izvršuje naš bedni kočevski Slovenec, ki se bori za skorjico kruha in se boji vsled tega zameriti Nemcem. Kajti on ve, če se zameri enkrat, ne bo šel nikdar več krošnjariti v Nemčijo in ne bo nikdar več zaslužil preko zime na lahek način 40.000 Din ali še več. In kako mora vplivati na nacionalni ponos jugoslovenskega državljan, če mora kot pripadnik jugoslovenske nacije beračiti v inozemstvu in se klanjati tujcem, da si pridobi najpotrebnejša sredstva za življenje! In to v časih, ko je strahotna gospodarska stiska demoralizirala prav vse in je malemu človeku tudi nacionalno vprašanje postalo podrejenega pomena napram krušnemu.

Sicer pa, čemu bi razpravljali. Lansko jesen je šel krošnjarit v Nemčijo tudi neki Gregorič, po svojih starših Hrvat. Njegova žena je prista Slovenka, on sam je do prošle jeseni, ko je odšel v Nemčijo, veljal za Slovenca in kot tak tudi nastopal. Odkar pa se je spomladi vrnil iz Nemčije, se podpisuje Gregorič, naroča svojim otrokom, da se podpisujejo enako in nastopa kot vnet Nemec.

Ta primer govori več kot cele knjige, na njem se vidi vsa naša mizernost in kratkovidnost, še več, naša hlapčevska narava, ki nam še sedaj, polnih 17 let življenja v svoji lastni nacionalni državi ne dovoli, da bi ponosno in samozavestno dvignili svoje glave in s par odločnimi gestami zavrnilo rovarjenje habsburških in hitlerjevskih agentov na naši lastni zemlji in med našim lastnim narodom. Je že tako. V času, ko zbirajo sosedni, deloma mnogo jačji narodi vse svoje sile pod vodstvom krepkih, nacionalnih režimov, ki nas z vseh strani oklepajo vedno jačje in nevarnejše, se igramo mi demokracijo po vzorcih, ki jih nikjer na svetu več ni. Pri tem pa pozabljamo, da niti posamezniki, kaj šele narodi in države, ne morejo živeti samo od lepih besed in demokratičnih gesel. Kdor ne zna bičati vihteti sam, ta pač zasluži, da vihte bič nad njim drugi.

Rožan.

IZ MOZELJA

— Že ponovno smo morali ugotoviti, da je nemška duhovščina v kočevskem otoku nosilka velenemške propagande in protislovenske agitacije. Podprta od gospode iz Kočevja in vnetih nemških učiteljev deluje sistematično na dviganju ponosa in samozvesti Nemcev, sistematično pa tudi ruši ugled in samozavest Slovencev. Par primerov.

V dneh 21. do 23. aprila 1936 se je vršila pri nas velikonočna spoved. Ker je župnik bolan, je preskrbel dva redovnika, ki sta spovedovala tudi naše zavedne slovenske ljudi. Ko je dobra slovenska žena enemu izmed njih v spovednici potožila, da Slovenci nimajo slovenskih pridig, ona pa nemških ne razu-

me, jo je spovednik zavrnil: »Vi Slovenci ste tukaj v manjšini, ste kakor tuje ovce, zato morate biti tiho in spoštovati Nemce, ki so tukaj že več sto let, ko ste Slovenci prišli šele pred par desetletji. Zlasti begunci iz Primorja so padli med kočevske Nemce kot lačni volkovi in hočejo imeti sedaj vse za sebe.« Neki drugi ženi je bila naložena pokora v tej obliki, da mora moliti za nemškega župnika.

V Ferdrengu živi posestnik Suster, ki je po prevratu optiral za Nemško Avstrijo in je sedaj pristojen na Dunaj. Čeprav je zastopnik Zedinjenih zavarovalnic, nastopa proti Slovence, kjer in kakor more. Osebnost je šel okoli Nemcev in jih nagovarjal, naj ne dajo za služka Slovence. Ko ga je prišel neki Slovenec prositi za drva, ga je zavrnil, češ naj mu jih dajo Sokoli.

Tudi nasilna sredstva so na dnevnem redu. Dne 9. aprila 1936 so pobili Nemci v Gorenici dvema slovenskima družinama vsa okna. To ni kak osamljen slučaj, to se dogaja sistematično in po raznih krajih, storilci ostanejo skriti, naši ljudje pa imajo škodo in sramoto. Kako dolgo še?

ŠE EDEN

■ Izdajatelj znanega dunajskega židovskega lista Sonn und Montagszeitung Ernest Kleeberger se je dne 7. t. m. zastrupil na Sušaku. Samomor je posledica kraha zavarovalnice »Phönix«, od katere je prejemal Kleeberger ogromne vsote.

Ko so prišle te strahotne židovske sleparije na dan, mu je avstrijska vlada vzela pravico izdajanja lista. Konec tragedije je isti kot pri vseh samomorih v zvezi s tem svetovnim finančnim škandalom: pogreb na židovsko pokopališče!

TISKARNA »MERKUR«

T R G . I N D . D .

se priporoča za cenj. naročila, ki jih bo izvršila hitro, lično in po zmerni ceni Tiska vse uradne tiskovine, knjige, brošure, časopise, revije, kuverte, račune, memorande, letake, lepake, posetne karte, cenike, vabila, letna poročila, vstopnice itd., itd. v eni ali več barvah V lastni založbi izdaja: „Službeni list kr. banske uprave Dravske banovine“, „Zbirko zakonov in uredb“ in „Malo knjižnico“, katere seznam se na željo dopošlje / Lastna knjigovoznica

L J U B L J A N A

GREGORČIČEVA ULICA 23

TELEFON ŠTEV. 25-52

damo na drugo stran, na duševnost, in če se vprašamo, ali ima vse to kakšno vrednost, kakšni so cilji vsega tega, kakšni so nagibi, ki opravičujejo tako aktivnost, če se vprašamo, ali se ne dela komu drugemu morda krivica, pridemo do drugega odgovora. Tu bodo stari z obžalovanjem zatrdili, da današnja generacija ne zna več živeti vsebinskega življenja tiste stare, predvojne dobe, ko se je vse bolj gojilo človekoljubje in solidarnost in ko je bila vest čistejša. Zaman išče današnji človek duševni mir, le redko ga najde, ker je prevzel od materije, torej s tistim, kar duha ne more zadovoljiti.

Stari sodijo v mnogočem pravilno. Njihovo opazovanje ni popolnoma enostransko. Popolnoma točno je, če trdijo, da sodobni človek nima več idealov in ga ne žene več težnja, da bi se seznanil z vsemi duhovnimi pojavi. Silno mnogo je velikih znanstvenih pridobitev, ki so zelo važne za napredek človeštva. In vendar gre človek ravnodušno mimo njih, kakor da nimajo z njegovim življenjem in bodočnostjo nikakršne zveze. Vse se je ustavilo na slučaju, na tistem fatalnem pričanju, da je treba stvarjem pustiti njihov naravni tok. Tak je položaj v duhovnih aktivnostih.

Nič bolje ni s človekovo duševnostjo, z njenim afektivnim, čustvenim življenjem. Smisel za duševnost se je izgubil, ker je poedinec danes tako vzgojen, da živi v samozadovoljstvu in zanemarja skupnost. Prepuščen samemu sebi misli, da živi lahko kakor hoče in da se to skupnosti sploh ne tiče. Le tako lahko daje prednost najnižjim strastem, kakor da je razum — ta najvišji kontrolor absolutno nepotreben. Hočemo reči, da danes pre-

vladuje emotivno življenje s pokvarjenimi nagoni, ki neprečiščeni nimajo dovolj treznosti. Človek je dobil drugo naravo in drug videz. To pomeni, da čustva v svojem jedru niso lepa in da so dobila danes popolnoma negativno in neželjeno obliko. Res, treba je ljubiti, toda dati je treba ljubezni višji, lepši in idealnejši smisel. Približati jo je treba nekdanjemu krščanskemu idealu, altruizmu, a ne dajati ji popolnoma erotičen značaj.

Z eno besedo: današnji človek nima dovolj volje niti za delo niti za življenje. Postal je neaktiven, ker je izgubil vse veselje. Ali nasprotno: ne čuti veselja, ker je neaktiven. Mnogi zaman iščejo srečo, ki je ni. Postala je nedosegljiv ideal in tisto, kar nekateri smatrajo za srečo, je samo trenutna prevara, samo iluzija, dočim le redkokdaj doseže pravo, trajno srečo. Ta iluzija vodi človeka k lažnjivim načrtom. To bo trajalo vse dotlej, dokler ne pride spoznanje, da mora biti v življenju več principijelnosti, več idejnosti, a tudi idealizma.

Po neizprosni biologski zakon bo do stari izgubili drug za drugim. Toda zapuščajoč ta svet, jim bo gotovo žal, da tisti, ki gredo za njimi, nimajo težnj, biti boljši od njih. Kajti čutijo, da v tem spopadu med dvema svetovoma in z dvema pojmovanjima nastaja borba med resnico in lažjo, med dobrim in zlim. Kaj bo slednjic zmagalo, o tem ni mogoče soditi. V očeh starih je bodočnost težka in polna. Na to kaže današnja doba, polna laži in zlobe. Toda gotovo bodo občutili v duši tudi neko radost: ker odhajajo iz tega izmalččenega, brezidejnega in praznega okolja, ker bodo pretrgli vsako zvezo s tako bolno dobo.

ŽOLČNI KOTIČEK

SLAVNOSTNA OBLETNICA

× Dne 5. maja 1936 zvečer so se sestali na slavnostnem banketu gg. dr. Marušič, dr. Puc in vsi dne 5. maja 1935 na Jevtičevi listi izvoljeni narodni očetje, da vzbude spomine na svoje veliko takrat opravljeno delo. Vse napitnice so veljale svobodi in demokraciji, ki sta dosegli takrat vrhunec, kolikor ni bil ta vrhunec prekoračen morda pozneje. Takratni ljudski minister in takratni ljudski ban sta zlasti podčrtala, kako je narod res svobodno in po svoji volji postavljaj kandidate ter sta čestitala takrat izvoljenim poslanecem kot prvim res ljudskim predstavnikom. Zahvalila sta se jima v imenu poslancev gg. dr. Fux in dr. Gajšek. Prvi kot poslanec, ki je prišel na listo po enodušni volji vsega javnega in zasebnega uradništva, ki je takrat prvič res z navdušenjem in prostovoljno volilo svojega človeka, drugi pa kot poslanec, ki je v svojem srezu kot resničen ljudski kandidat zbral za sebe glasove Slovencev in Nemcev ne glede na njih politično prepričanje.

Banket je dosegel višek, ki je prispela zahvalna brzojavka JRZ za onih 10 poslancev, ki sta jih 5. maja 1935 poklonila gg. dr. Marušič in dr. Puc.

Črno nevhvaležnost pa so zopet enkrat pokazali oni zagrizeni nacionalisti, s katerimi gg. dr. Marušič in dr. Puc nista mogla nikdar delati in jih je bilo treba vsled tega za petomajске volitve spraviti pod zaščito zakona o zaščiti države. Baje so imeli tudi ti svojo ob-

letnico, ki pa so jo obhajali vsak zase, ker so hoteli zbranih misli in brez šumnega banketa vzbujati spomine na ozke celice, v katerih so leto osorej uživali tako topla in dobro mišljena zaščito.

JAVNA ZAHVALA

Prvi teden v maju 1935 je prinesel našemu narodu prve zarje resnične svobode. Ta dan znači začetek one dobe, ko je postal narod prost vseh vezí, od tega dneva dalje izraža lahko čisto svobodno vse svoje misli in želje in si svobodno lahko voli vero in postavke. Ker je g. Jevtič nas je predalec, se moremo zahvaliti le onim, ki so tukaj med nami Slovenci delovali v njegovem imenu, predvsem gg. dr. Marušiču Dragu, ministru n. r., banu v p. in sedaj senatorju, ter dr. Pucu Dinku, ki ima vizitko »bivši župan, preje ban, sedaj advokat«. Posebno zahvalo pa zaslužita ta dva gospoda s svojimi takratnimi najožjimi sodelavci za pozornost, katere smo bili deležni mi, ki smo mogli preživeti te lepe dneve v tihem zatišju samostanskih celic vis à vis palače Okrožnega urada. Tu smo šele spoznali, kaj je svoboda! Bolelo nas je le, da smo mogli uživati to spoznanje samo mi in da nam nista mogla delati družine tudi gg. dr. Marušič in dr. Puc. Svoji zahvali pridružujemo iskreno željo: Vivant sequentes! Jubilanti.

KJE JE SVOBODA?

× V Kolodvorski ulici, v palači direktije državnih železnic! Tam vsak poedinec lahko popolnoma uživa »Svobodo«, uradniki celo s popustom!

ZARADI DOSLEDNOSTI

V naših klerikalnih krogih se širi močna propaganda, da se prično vsi prostovoljni davki, ki jih je dosedaj plačevalo naše verno ljudstvo cerkvi in duhovščini, nalagati v poseben fond za zidanje ljubljanske bolnice, klinike in drugih prepotrebnih javnih ustanov. Tudi spomin umrlih se ne bo več gojil na dosednji način, ki je pokopališki upravi — cerkveni ustanovi — donasal lepe denarce, temveč bo ves, v to svrhu namenjeni denar šel v zgoraj omenjeni fond.

Na ta način je končno finančno zagotovljena gradnja nove bolnice, klinike itd. ter njihovo vzdrževanje! Kakor vidimo, je tudi naš narod enkrat srečala pamet!

BREZPOSELNI, POZOR!

× Na poziv »Slovenskega gospodarja«, da posveti oblast več pozornosti framazonom v Jugoslaviji, je pričakovati v kratkem izpraznitev levega števila dobičkanosnih mest v naši zemlji, med temi tudi nekaj voditeljskih mest v JRZ.

Brezposelnim priporočamo, da se pravočasno organizirajo in zagotovijo prvenstvene pravice pri zasedbi teh mest!

GOSPODARSTVO

Številka, ki zaprepašča

Slovenci smo se radi postavljali z našim naprednim kmetovanjem, ki je sicer res bilo naprednejše kot je povprečno kmetovanje naših južnejših bratov, toda zato se ni bilo res naprednejše v pravem pomenu besede. Še pala je gospodarska stran ter še šepa. Našo naprednost smo zlasti hoteli videti v razmeroma veliki porabi umetnih gnojil.

Ta poraba pa ni toliko izvirala, da lahko rečemo: iz strokovnega spoznanja in uvidevnosti, nego je bila bolj posledica tozadevne dokaj jake uradne in tvorniške propagande ter s to zvezanih praktičnih gnojilnih preizkusov, ki so kmetom pred očmi tudi v naravi prikazali uspešnost in umestnost močnejšega gnojenja. Večji pridelki so omogočali večje izkupičke in povsem naravno je bilo, da se je kmet makar denar izposodil, da je mogel kupiti umetnih gnojil. Sicer se ni vedno gnojilo s pravim razumevanjem, skoraj nikoli popolno, nego več ali manj enostransko, toda uspehi so le bili, če ne popolni in prvovrstni, bili so le. Kmet jih ni videl samo pri rasti, nego jih je občutil tudi v mošnjičku. Investicija je bila rentabilna, splačala se je.

To je bilo takrat, ko je vsak kmet bil gotov, da bo ves svoj odvišni pridelek lahko vnovčil po takrat nekako dobrih cenah.

Sedaj pa je stvar popolnoma drugačna. Dočim je prej bila možnost proizvajanja prvo, a vprašanje vnovčevanja za pridelovalca takorekoč ni obstajalo, do neke mere je bilo urejeno nekako že po naravi stvari, pa je danes vprašanje proizvajanja nekako postalo manj važno, tržišče se je pomaknilo na vprašanje vnovčevanja. Pridelovalci in pridelalo bi se že, tudi kaj več kot doslej — če bi le bilo kam prodati.

Splošna vnovčevalna možnost je padla pod minimum, vnovčevalni uspeh pa pod mejo gospodarnosti. Nastal je v proizvodnji kaos, v vnovčevanju pa tako sigurna izguba, da je o tem nepotrebno izgubljati še kak besedo. Delovni zaslužek našega kmeta je padel pod človeka vredno in dostojno najnižjo stopnjo, zato mu dostikrat manjka celo soli.

Kake investicije prej običajnih kupilnih stvari so v kmetijski proizvodnji spričo razmer izgubile svoj smisel in so skoraj docela onemogočene, ker ni denarja. Kmetijstvo je prisiljeno kreniti zopet v naravno gospodarstvo, investirati more večinoma samo še delo in domia pridelane naturalije. Ta preusmeritev je sama po sebi razumljiva in logična, toda kljub temu za našo kmetijsko družino ne odrešilna, ker je navajena na denarno gospodarstvo ter je vse njeno življenje prilagojeno proizvodnji za trg, čemur se še danes ni odrekla, dasi trga tako rekoč za njene pridelke skoraj več ni.

Morala se bo še bolj poglobiti v naravno gospodarstvo in se tudi v tem, kar ona rabi od trga emancipirati, obleko, obutev itd. ustvarjati si iz domače proizvodnje, ako se na drug način sedanjí zadušljivosti ne ustvari odduška, ki je še nekaj časa mogoč in dosegljiv. Seveda bi popoln povratek v naravno kmetijsko pomenil tudi korak nazaj v življenjsko in gospodarsko primitivnost z vsemi neljubimi posledicami tudi za druge poklice.

Pred seboj imamo razpredelnico o porabi umetnih gnojil v zadnjih letih. Številke so sestavljene tako, da služijo za osnovo one količine oddanih umetnih gnojil, ki jih je prodala Kmetijska družba kot največja zalagateljica našega kmetijstva s tem blagom. Šmaframo, da znaša povprečna poraba gnojil v Sloveniji nekako ono količino, ki je šla skozi Kmetijsko družbo plus 50%, t. j. da sta šli preko Kmetijske družbe dve tretjini, preko ostale trgovine pa ena tretjina vsega konsuma umetnih gnojil.

Tako je znašala poraba umetnih gnojil v Sloveniji (vagonov):

leta	Them. žl.	fosfatov	kal. soli	čil. solit.	duš. Ruše	drugih	skupaj
1929	341	458	137	42	16	128	1222
1930	228	348	86	27	82	35	806
1933	39	129	30	12	51	1	262
1935	21	57	15	9	36	24	162

Medtem ko je poraba l. 1929. še nekako normalna, pa odtlej stalno pada. Več se uporabljajo zlasti cenejša, v domovini fabricirana gnojila, ona, ki jih je treba uvažati, posebno nazadujejo. Pa četudi se je kmet bolj obrnil k proizvodnji domačih tvornic, vendar tudi poraba izdelkov teh stalno pada.

Od l. 1929. na 1935. je padla poraba vseh umetnih gnojil od 1.222 na 162 vagonov. To je tista strašna številka, ki pomeni padec porabe za preko 85% in ki da misliti. Ona je najbolj zgovoren dokaz o uspešnosti našega gospodarstva in dokaz da polzi ustvarjalna moč kmeta in njegova kupna moč po taki poti, ki tudi industrijo, trgovino i. dr. zelo trdo zadevuje.

Pristno po slovensko

+ Kakor je naša javnost že poučena, se je pred nekaj dnevi razšlo združenje sadjarjev in sadnih trgovcev v Mariboru — zaradi nezanimanja prizadetih interesnih krogov. Mislimo, da se ne motimo, če rečemo, da to nezanimanje v dosti večji meri zadevuje sadjarje kot pa sadne trgovce, dasi bi ravno sadjarji morali v svojo lastno korist v tem združenju ne samo prikazovati, nego dejansko izvajati najintenzivnejše zanimanje.

Do razlida so gotovo pripomogle še druge okolnosti, o katerih tu nečemo izgubljati besedi — saj bi bilo itak zaman. Naj bo karkoli in kakorkoli, pustimo to ob strani. Žalostno je, da moramo doživeti, da tisti, ki so se tako v interesu sadjarjev kakor sadnih trgovcev — v prvi vrsti vendarle zaradi izboljšanja, odnosno povečanja uspešnosti sadnega izvoza — lotili dela in so združenje ustanovili, niso mogli naprej in da tisti sedaj tudi pomnožujejo vrste ljudi, ki se jim je podobno že zgodilo. Razočarani izprevidajo, da je našemu človeku res težko pomagati, ker noče razumeti. »Vsaki zase moli Boga!« to je tisto prokletstvo, ki nam je prineslo toliko škode in jo bo še.

Drugod ne samo mali z malimi, nego tudi veliki in največji z največjimi združujejo svoje interese, se okrepijo, uvedejo več reda in imajo gmotne uspehe. Pri nas pa ceklja vsak zase in ne samo to, drug drugemu bi najraje odgriznil nos. Pri tem se smeje tretji, to je v tem našem primeru — inozemstvo, ki se pod ceno zalaga z našim sadjem, spričo našega neorganiziranja nam ono lahko diktira, mi pa moramo plesati, kakor se nam žvižga.

Koliko jaje pridelava samo Slovenija

Dasi je jajce navidezno majhna stvar, pa je v našem gospodarstvu vendarle velikega pomena. Ze ponovno smo v letih gladkeje se razvijajočega izvoza dobili v Jugoslavijo za lesom, ki daje največ izkupička, take vsote za jajca, da so zavzemale tretje in celo drugo mesto po znesku denarja in so ti izkupički daleč presegali izkupiček, ki smo ga dosegli, n. pr. za izvoženo govedo, konje, prašiče.

Naše najmočnejše proizvajalke jajec so po vrsti dunavska, savska, moravska in drin-

ska banovina, pa tudi Slovenija, ki je po površini mnogo manjša, vendar tudi veliko proizvaja. Njeno proizvodnjo jajec moremo ceniti na 800 do 1000 vagonov (a 10.000 kg) na leto.

Največ smo prodajali jajca v Italijo in Švico. Spričo ukrepov Švice, ki uradno pritiska cene za uvožena jajca navzdol, je naši razmeroma veliki količini jajec za izvoz v škodo ter bi se bilo zanjto vendar malo bolj pobrigati kot za mačje solze.

Ureditev kupčije z vrtnarskimi proizvodi

V Nemčiji sta v tem pogledu bili ustvarjeni dve obliki, t. j. obveza pridelovalcev, da svoje pridelke dovajajo konsumu potom veletrgovine, s čimer je postal trg preglednejši in ga je lažje nadzirati in pa nekako rajoniranje oddaje po okrajih. S tem se je doseglo sklenjeno (nekako skupno) ponudbo, pa tudi zbiranje blaga je postalo ekonomičnejše, ker zelenjadurji ni bilo več treba takorekoč za vsak dan sproti za blagom povpraševati in ga nakupovati od dvorca do dvorca. Pakovanje se je uredilo tako, da je blago postalo sposobno za velepromet. To je bilo posebno razvito v Porenju in Westfalski in se je raztezalo na specialne pridelke, kakor na zelje, ohrovt, čebulo in šparglje. Sedaj pa je vsa stvar še bolj razširjena in podrobnejše urejena. Pridelovalci nimajo več skrbi, kam bodo prodali, nego veletrgovina mora od njih prevzemati, blaga se skvari manj in tudi porabnikom ta ureditev prinaša svojo dobroto — da se morejo sorazmerno cenejše preskrbovati kakor doslej. Vsa tajnost in dobrota leži v izboljšani, skrajšani in pocenjeni, pa tudi sigurnejši poti od pridelovalca do porabnika. Da je ves promet kakor tudi tvorba cen pod strogo kontrolo, je samo po sebi umevno.

Tržišča pred novimi odločitvami

Zamotane politične prilike v Evropi in pričakovanje, kako se bo rešilo francosko valutno vprašanje, že nekaj tednov povzročajo na tržiščih nekako zapetost in zadrževanje. Četudi ta dva činitelja prav za prav ne moreta naravnost zavirati tržne živahnosti, se vendar posli na tržiščih z novo pomladansko sezono niso mogli prav razviti. Možnost sklepanja glede gibanja cen za bodoče je zelo majhna; vendar se vidi, da se pridelovalec kar nekam nič noče muditi, da bi nudil svoje blago v prodajo, pa tudi posredniki (trgovci) in porabniki ne kažejo posebne pripravljenosti, da bi se kaj več zalagali. Posebno se vse to opaža in pozna na tržiščih s kmetijskimi pridelki. Po svoje k temu, da stvari kar tako nekako visijo, pripomore tudi še neizjasnjeno stališče, ki ga imajo napram agrarni proizvodnji in napram trgu pokazati tozadevni ukrepi Združenih ameriških držav. Farmerji so med tem proizvodnjo (setev) povečali kakor se zdi za kakih 15%, po stremljenjih vlade pa bi se morala proizvodnja za mednarodni trg zmanjšati zlasti s tem, da bi se raje gojilo deteljo, lupino in travnik, kar se eventualno še more zgoditi.

V kovinski industriji gre stremljenje vodilnih podjetij za tem, da se omeji vsako povečanje proizvodnje cinka, dočim se zdi, da se hoče razširjati proizvodnjo kositra. Ravno tako se čuje, da se v očigled čudni situaciji tudi dogovorjena omejitev proizvodnje bakra rahlja v smislu povečanja proizvodnje, to toliko bolj, ker poraba raznih kovin stalno narašča in se zaloge industrije krčijo. V zadnjem času sta na bakrovem trgu precej močno nakupovali posebno Francija in Rusija.

Književnost

NESTETO ZALOIGER SE ODIGRA PO NAŠIH VASEH

Kratka vest v časnikih je navadno edino, kar ostane po njih, in žalost v družinah. Počasi se vse pozabi. Nov čas prinese nove dogodke, novo gorje. In vendar so te zaloigre časih strašne in globoki so njihovi vzroki. Zrtve, ki jih pogosto obojamo in govorimo z zaničevanjem o njih, so dostikrat samo igrače usode in žalostnih naključij. Če dobro vse preudarimo in premislimo, bomo naposled dognali, da tisti, ki jih obojamo, niso zmeraj toliko krivi, kakor tisti, ki se skrivajo v ozadju. Veliki pisatelji so že vzeli take dogodke za podlago svojim delom in taki romani, zasnovani po resničnih dogodkih, so bili navadno najboljši in najbolj prepričljivi.

Slavni poljski pisatelj Stefan Żeromski, ki ga štejejo Poljaki med najboljše tvorce svoje književnosti, je napisal tak roman in mu dal naslov »Povest greha«. Roman je pretresljiva zgodba dekleta, ki je v mladostni neizkušenosti podleglo krivi ljubezni.

Sad te ljubezni je bil otrok, ki ga je dekle v obupu umorilo. Tu se je začel njen greh. Padala je čedalje globlje. Postala je ljubica sleparjev, ki so jo prisilili, da je zanje ubijala in kradla. Toda očeta svojega umorjenega otroka je še vedno ljubila iz dna duše. Naposled pa so jo hoteli njenih rabljih prisiliti, da bi se vtihovala v njegovo stanovanje. Zaslutila je, da ga hočejo umoriti. Strašne duševne boje je doživela v tistih urah. Vedela je, kaj jo čaka, če se ne vda. Toda naposled se je odločila.

Kako? Tega Vam ne povemo, ker Vas ne maramo pripraviti ob užitek. Svetujemo Vam le, da si naročite prevod te knjige, ki ima 500 strani in ki je izšla te dni pri »Priateljevi« založbi. Celotna knjiga je med desetimi, ki jih izda ta založba za 132 dinarjev na leto ali 11 dinarjev na mesec. Naročajo se pri upravi »Priatelja« v Ljubljani, Dalmatinova ulica 10 d. Te knjige in revijo Vam res priporočamo. Že samo roman »Povest greha« Vas bo poplačal za vse izdatke, ki jih boste imeli.

Za zaščito domačega blaga

Koncem leta 1930. so ženske organizacije švicarskega mesta Cüriha odločile, da je gospodinji kot glavni porabnici proizvodnih dobrin spričo kritičnih časov naložena dolžnost predvsem kupovati domače švicarsko blago. To blago naj bi bilo označeno z znakom, ki ne omogoča nobene zamenjave.

Nato so možje iz kmetijstva, obrti in industrije to misel sprovedli. Kot taka spoznavna nacionalna označba je bil določen znani strelski lok, s katerim je Viljem Tell sestrelil jabolko z glave svojega sina.

Leta 1931. je bila ustanovljena centrala za to švicarsko znamenje porekla. V dveh letih se je razvila močna nacionalna akcija. Vsi švicarski proizvajalci danes krasijo svoje izdelke z omenjeno značko, a to seveda šele po pristanku omenjene centrale, ki se prej prepriča, če je prošilcu umestno dovoliti uporabo omenjenega loka za označevanje njegovega pridelka za švicarsko domače blago. Centrala pa istočasno vrši strogo nadzorstvo nad tem, da si kak brezvestnež s pomočjo te značke ne bi s pretiranimi cenami napolnil žepe. Seveda, da se uporaba značke dovoljuje tudi samo na kakovostno, res svoje cene vredno blago in nikakor ne na kako kramo.

Ta centrala povzru vsega, slično kakor pri nas Narodna Odbrana, tudi po časopisju vidno poziva trgovce, naj razpečajo predvsem švicarsko blago z lokom, a konsumente, da z uporabo domačega blaga dajejo stotisočem domačih rok dela in zaslužka namesto tujcu.

Vprašanje kakovosti v mlekarstvu

Celo v Švici priznavajo poznavalci, da kakovost mleka in mlečnih izdelkov ni na višini. Pravijo pa, da predno bo vprašanje: najprej kakovost, potem šele količina — v mlečni proizvodnji potom kmetijskih šol dovolj uveljavljeno, da bo preteklo še veliko vode, ako se država posebej s svojo avtoriteto ne založi v stvar in ako ne bo vztrajala na tem, da se vsi predpisi, tihoči mlečno proizvodnjo, ne bodo stvarneje in točneje izvajali. Poseben odpor je proti temu, da bi se sveže mleko od krav, ki so krmljene z v silosih kisano krmo in pa mleko za sirarne plačevalo enako dobro kakor drugo mleko, ako se proizvajalci povsem točno ne držijo tozadevnih predpisov.

Tudi pri nas ni vse v redu, odnosno še nikoli ni bilo. Z mlekom je velik križ. Nič manjše zlo ni pojava slabega, silno vodenega in dostikrat že žarkega presnega masla po naših trgih, kakor ga ponujajo posamezne žene. Res je nekoliko cenejše, a užitno ni. Kdor ga kupi, je razočaran, denar je bil tako rekoč izdan za nič. Tako blago kvari cene dobremu, poštenemu blagu, pa tudi omejuje konsum, ker se marsikdo, ki je nasedel, za daljša odtegne uživanje presnega masla. Glede vnovčevanja presnega masla imamo celo precej stroge predpise, toda menda ne samo zato, da je državna tiskarna imela dela, ko jih je tiskala v uradni list.

Reklama v Švici

Veliki švicarski časopis »Neue Zürcher Zeitung« z dne 18. aprila 1936 prinaša veliki anončni inserat take-le vsebine: Nagradna uganka za vsakogar. Delavci, nameščenci, kmetovalci, tehniki, trgovci, svobodni poklicni! Kmeto si boste kaj prihranili, če Vas država še bolj izropa? Ali smo za nove davčne predloge?... Ne... Akcijski odbor proti novim davkom.